

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจกิจกรรมสร้างนิสัยและศึกษาวิธีดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามสำรวจการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพทั่วไปของโรงเรียน ประกอบด้วย

ก. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข. สภาพทั่วไปของโรงเรียน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย ประกอบด้วย

ก. ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยของนักเรียน และการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยค่านต่าง ๆ

ข. ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย

2. ตัวอย่างประชากร เป็นครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 17 โรงเรียน ขนาดกลางจำนวน 29 โรงเรียน และขนาดเล็ก จำนวน 42 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 88 โรงเรียน

3. รวบรวมข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ศึกษาเขตในแต่ละเขตช่วยแจกและรวบรวมแบบสอบถาม

คืน และผู้วิจัยเลือกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 โรงเรียน เพื่อสังเกตการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยประจำวันของโรงเรียน รวมทั้งถ่ายภาพการจัดกิจกรรม

4. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละของค่าตอบ

สรุปผลการวิจัย

ก. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นครูใหญ่ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 35 - 44 ปี วุฒิตั้งแต่ที่ได้รับอยู่ในระดับปริญญาตรี อายุราชการระหว่าง 21 - 25 ปี ส่วนระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในฐานะผู้บริหารโรงเรียนอยู่ระหว่าง 6 - 10 ปี และส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ข. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนส่วนใหญ่มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 0.25 - 3.24 ไร่ (100 ตารางวา - 3 ไร่ 96 ตารางวา) มีบริเวณกว้างพอสำหรับให้นักเรียนลงเล่นในสนามไค้พร้อมกัน โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็กส่วนใหญ่ พื้นที่ของโรงเรียนเป็นบริเวณน้ำท่วมถึง ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ น้ำไม่ท่วม ห้องพิเศษที่จัดขึ้นในโรงเรียนส่วนใหญ่ ไค้แกห้องสมุด ห้องทำงานผู้บริหารโรงเรียน ห้องพักครู ห้องพยาบาล ส่วนความสามารถพิเศษเฉพาะด้านของครูที่มีในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ไค้แก. ด้านพลศึกษา ศิลปะศึกษา โภชนาการ

ค. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย และกิจกรรมสร้างนิสัย

1. ผลการวิเคราะห์โครงการเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย ซึ่งโรงเรียนส่วนมากไค้วางโครงการไว้ ที่อยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 90 ขึ้นไป คือ โครงการส่งเสริมการไค้ห้องสมุด การรักษาความสะอาด การปลูกต้นไม้และบำรุงรักษาต้นไม้ การส่งเสริมการสอนลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์ การส่งเสริมระเบียบวินัยภายในและภายนอกโรงเรียน การประชุมพิเศษนักเรียนเข้าใหม่ การจัดป้ายนิเทศ

และการส่งเสริมวิชาการ ส่วนโครงการที่อยู่ในเกณฑ์ระหว่างร้อยละ 80 - 89 คือโครงการบำเพ็ญประโยชน์ในโรงเรียน โครงการเพื่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของนักเรียน การพึ่งเทศน์หรือจัดพิธีกรรมทางศาสนาพุทธหรือศาสนาอื่น การส่งเสริมการออกกำลังกาย การแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน การจัดงานประจำปีของโรงเรียน การศึกษานอกสถานที่ การคัดเลือกนักเรียนที่มีความประพฤติดี การส่งเสริมจริยธรรม การฝึกมารยาทและประกวดมารยาท และโครงการที่จัดกันเป็นส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าร้อยละ 39 คือ โครงการจัดการสหกรณ์นักเรียน การส่งเสริมสุขภาพจิต การอาสาพัฒนาท้องถิ่น และการจัดทำหนังสือพิมพ์ของโรงเรียนหรือชั้นเรียน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมสร้างนิสัยด้านต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัด

2.1 กิจกรรมเพื่อพัฒนาการทางสุขภาพกายและใจ ที่โรงเรียนได้จัดกันมากที่สุดในเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 90 ขึ้นไป คือการเชิญเจ้าหน้าที่อนามัยมาตรวจสุขภาพของนักเรียน การตรวจการแต่งกาย การตรวจสุขภาพ การบันทึกน้ำหนักและวัดส่วนสูง การฝึกกายบริหารในตอนเช้า ส่วนกิจกรรมที่จัดกันรองลงไปเป็นเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 80 - 89 คือ กิจกรรมการรับประทานอาหารและการดื่มน้ำที่ถูกสุขลักษณะ การแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน การแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน การจัดสัปดาห์ป้องกันโรค และกิจกรรมที่จัดกันน้อยที่สุดอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 39 คือ การสำรวจสิ่งที่เป็นพิษและอันตรายที่พบบ่อย ๆ ในโรงเรียนและบริเวณใกล้โรงเรียน การพานักเรียนไปชมนิทรรศการเกี่ยวกับสุขภาพกายและใจ จัดชุมนุมงานอดิเรก และการฝึกซ้อมหนีภัย

2.2 กิจกรรมเพื่อพัฒนาการทางสติปัญญา ที่โรงเรียนได้จัดกันมากที่สุดในเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 90 ขึ้นไปคือ กิจกรรมห้องสมุดในโรงเรียน มุมหนังสือภายในห้องเรียน กิจกรรมที่จัดรองลงมาในเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 80-89 คือ ติดตามข่าวเหตุการณ์สำคัญประจำวัน จัดป้ายนิเทศส่งเสริมความรู้ และกิจกรรมที่จัดกันน้อยที่สุดในเกณฑ์เฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 39 คือ การทำหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน และการจัดกิจกรรมสังเกต บันทึกรายงานการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติในฤดูต่าง ๆ

2.3 กิจกรรมเพื่อพัฒนาการทางสังคม ที่โรงเรียนจัทมากที่สุด ในเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 90 ขึ้นไปคือ จักกลุ่มนักเรียนดูแลรักษาความสะอาดบริเวณ อาคารสถานที่ของโรงเรียน กิจกรรมวันบำเพ็ญประโยชน์ในโรงเรียน กิจกรรม อื่นคัมรองลงมาในเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 80 - 89 คือ ประชุมนักเรียนประจำสัปดาห์ ผู้บังคับบัญชานำลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารีไปบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะ จัก นักเรียนโศกและช่วยเหลือนักเรียนชั้นเล็ก ๆ และกิจกรรมที่จัดกันน้อยที่สุดต่ำกว่า ร้อยละ 39 คือ จักชุมนุมผู้บำเพ็ญประโยชน์ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด จักการ สหการฝึกหัดสำหรับนักเรียน

2.4 กิจกรรมเพื่อพัฒนาการทางศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมที่จัดมาก ที่สุดอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 82.95 คือ จักป้ายนิเทศเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม กิจกรรม ที่จัดกันน้อยที่สุดในเกณฑ์เฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 39 คือ จักสัปดาห์วัฒนธรรมไทย อภิปราย โต้ว่าที่ เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในห้องถื่น ทั้งชุมนุมคนตรีไทย เชิญวิทยากรบรรยาย สาธิตเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง ทั้งชุมนุมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

2.5 กิจกรรมเพื่อพัฒนาการทางจริยธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ที่โรงเรียนจัดกันเป็นส่วนมากในเกณฑ์เฉลี่ย ร้อยละ 90 ขึ้นไป คือการเคารพธงชาติ การอบรมหน้าเสาธงในตอนเช้า การทำความเคารพครูและผู้ใหญ่ที่มาเยี่ยมโรงเรียน กิจกรรมไหว้ครู กิจกรรมสร้างเสริมระเบียบวินัยภายในโรงเรียน กิจกรรมวันสำคัญ ความประเพณี การใช้คำพูดอันเป็นมารยาทในสังคมที่เหมาะสม การสวดมนต์ไหว้พระ ประจำวัน และประจำสัปดาห์ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมที่จักรองลงมา ในเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 80-89 คือ การฝึกสมาธิ การฝึกมารยาท และประกวดมารยาท ของนักเรียน การฟังเทศน์หรือจัดพิธีกรรมทางศาสนาพุทธหรือศาสนาอื่น และกิจกรรม ที่จัดกันน้อยที่สุดในเกณฑ์เฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 39 คือ เชิญวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับ จริยธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี จักสัปดาห์ส่งเสริมจริยธรรม ทั้งชุมนุมส่งเสริม จริยธรรม อภิปรายโต้ว่าที่ เกี่ยวกับจริยธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ทั้งชุมนุม อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

2.6 กิจกรรมเพื่อความสนใจเกี่ยวกับสถานที่และอาชีพ ที่โรงเรียน จัดมากที่สุดจะอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 80-89 คือ จักป้ายนิเทศเกี่ยวกับสถานที่สำคัญ

และอาชีพ พานักเรียนชมสถานที่และแหล่งบริการต่าง ๆ ในโรงเรียน และกิจกรรมที่จัดกันน้อยที่สุดในเกณฑ์เฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 39 คือ พานักเรียนชมสถานที่ราชการ จัดนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ เชิญวิทยากรบรรยายในเรื่องอาชีพและสถานที่สำคัญหรือสาขิตเกี่ยวกับการอาชีพ สัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ

ง. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย

1. โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดโครงการของการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยในบางกิจกรรม โดยครูใหญ่และครูร่วมกันกำหนดโครงการในการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย และคัดเลือกกิจกรรมสร้างนิสัยแต่ละประเภทที่จะจัดในโรงเรียน เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย ส่วนมากใช้ระหว่างเวลาพัก งบประมาณที่นำมาใช้ดำเนินการในการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากครูหรือผู้ปกครอง

2. วิธีดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีวิธีดำเนินการจัด ดังนี้

การตรวจสอบสุขภาพนักเรียนประจำวัน การบันทึกน้ำหนักและส่วนสูง การตรวจการแต่งกาย ร้อยละ 96.34, 95.12 และ 95.23 จะให้ครูประจำชั้นเป็นผู้ดำเนินการจัดทำ การฝึกกายบริหารนักเรียน ร้อยละ 86.58 มีการฝึกกายบริหารหน้าเสาธง หลังจากเคารพธงชาติ โดยใช้การร้องเพลงหรือดนตรีประกอบ กิจกรรมการรับประทานอาหารและการดื่ม น้ำ ร้อยละ 92.30 จัดให้ครูเวรประจำวันเป็นผู้ดูแลนักเรียน กิจกรรมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ร้อยละ 64.51 ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยเป็นผู้จัดทำเอง การเชิญเจ้าหน้าที่อนามัยมาตรวจสุขภาพนักเรียน ร้อยละ 84.70 ครูใหญ่หรือครูจะเป็นผู้ติดต่อเชิญ การแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน ร้อยละ 84.41 ครูใหญ่จะประชุมครูในโรงเรียนและมอบหมายหน้าที่ การแข่งขันกีฬา ระหว่างโรงเรียน ร้อยละ 70.51 ครูใหญ่ประชุมครูในโรงเรียนพร้อมทั้งหัวหน้าทีม และประธานกรรมการดำเนินการวางแผนงาน การจัดป้ายนิเทศโรงเรียน ร้อยละ 91.89 ครูและนักเรียนร่วมกันจัด การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียน ร้อยละ 68.62 ครูใหญ่มอบหมายให้ครูคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการ การจัดนิทรรศการ ร้อยละ 80.76 มีการประชุมผู้เกี่ยวข้องของหลายฝ่าย ซึ่งจะมีทั้งครูนักเรียน กรรมการศึกษา

และบุคคลอื่น ๆ ซึ่งแจ้งขอความช่วยเหลือและจุดประสงค์ของงานนิทรรศการ การดูแลรักษา
 ความสะอาดบริเวณอาคารสถานที่และแหล่งบริการต่าง ๆ ของโรงเรียน ร้อยละ
 88.37 ภารโรงเป็นผู้ทำความสะอาด การฆ่าเพื่อประโยชน์ของนักเรียน ร้อยละ
 87.80 ผู้บริหารและครูประชุมวางแผนการปฏิบัติงานฆ่าเพื่อประโยชน์ การจัดตั้ง
 สถานักเรียน ร้อยละ 88.66 มีการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสถานักเรียนตามชั้น
 ตอน การจัดงานประจำปีของโรงเรียน ร้อยละ 96.00 มีการประชุมวางแผน
 การและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นฝ่ายต่าง ๆ การแสดงหรือประกวดศิลปะทัศนกรรม
 นักเรียน ร้อยละ 82.95 ครูใหญ่ประชุมครูเพื่อชี้แจงและมอบหมายงานให้ครูดำเนินการ
 การ ส่วนการเคารพธงชาติในโรงเรียน ร้อยละ 92.04 จัดให้มีการฝึกร้องเพลงชาติ
 ให้ถูกต้อง โดยหัวหน้าชั้นแต่ละชั้นรับผิดชอบในการเชิญธงชาติขลิบเปลี่ยนหมุน
 เวียนกัน การอบรมนักเรียนหน้าเสาธง ร้อยละ 89.77 ครูหมุนเวียนเปลี่ยนกัน
 อบรม การคัดเลือกนักเรียนที่เด่น ร้อยละ 47.82 ครูประจำชั้นเป็นผู้คัดเลือกเอง
 การฝึกมารยาทของนักเรียน ร้อยละ 79.72 มีการจัดประกวดมารยาทของนักเรียน
 ในโรงเรียนโดยครูประจำชั้นเป็นผู้ฝึกมารยาท การจัดพิธีกรรมทางศาสนาพุทธหรือ
 ศาสนาอื่น ร้อยละ 61.64 ครูใหญ่มอบหมายครูคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการ การ
 สร้างวินัยแก่นักเรียน ร้อยละ 98.86 มีการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ตามสภาพ
 การเดินทาง การศึกษานอกสถานที่ ร้อยละ 92.20 แต่งตั้งคณะครูเป็นผู้ดำเนินการ
 ร้อยละ 90.90 มีการประชุมนิเทศนักเรียนก่อนเดินทาง กิจกรรมการเกษตร ร้อยละ
 79.16 ครูเกษตรเป็นผู้จัดกิจกรรม

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยที่พบ ร้อยละ 55.68
 ขาดแคลนงบประมาณที่จะใช้ดำเนินการ และร้อยละ 51.13 ขาดบุคลากรที่มีความรู้
 เช่น คำนคณตรี นาฏศิลป์ ฯลฯ

อภิปรายผลการวิจัย

ก. สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูใหญ่ ส่วนใหญ่
 เป็นผู้ที่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมาแล้ว ฉะนั้น

ปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย ซึ่งอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยก็มีน้อยลง

ข. สภาพทั่วไปของโรงเรียน

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ มีบริเวณกว้างพอสำหรับให้นักเรียนลงเล่นในสนามไต่พร้อมกัน คงมีเพียงบางโรงเรียนที่มีพื้นที่ไม่ถึง 200 ตารางวา ซึ่งก็เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนน้อย จึงไม่มีปัญหาเรื่องบริเวณไม่พอ และโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่จะมีพื้นที่ใกล้หรืออยู่ในวัด ซึ่งบางครั้งโรงเรียนก็สามารถขอยืมสถานที่ของวัดจัดกิจกรรมไต่ แต่โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก จะมีปัญหาเรื่องน้ำท่วมพื้นที่ของโรงเรียนเมื่อถึงฤดูน้ำหรือฤดูฝน ทำให้ชว่นนี้อาจมีปัญหาลักษณะพื้นที่ในการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย บาง หากโรงเรียนจะใช้สนามจัดกิจกรรม

ส่วนทางด้านห้องพิเศษ พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีห้องสมุด ห้องทำงานผู้บริหารโรงเรียน ห้องพักครู ห้องพยาบาล ส่วนห้องที่จะใช้จัดกิจกรรมของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย พบว่า ยังมีน้อย ทั้งนี้คงมีสาเหตุจากจำนวนห้องเรียนในโรงเรียนมีจำนวนจำกัด ทำให้ไม่สามารถจัดห้องพิเศษได้ครบ

ทางด้านตัวครู พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีครูที่มีความสามารถทางด้านพลศึกษา ศิลปศึกษา ดังนั้นจึงทำให้ปัญหาไม่มีครูที่จะจัดกิจกรรมทางด้านพลศึกษา ศิลปศึกษามีน้อย แต่โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีปัญหาทางด้านครูสอนดนตรี - นาฏศิลป์
เกษกร งานช่าง

ค. ผลการวิจัยโครงการและกิจกรรมสร้างนิสัยในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่สำคัญมีดังนี้

1. โครงการเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย ผลการวิจัยปรากฏว่า โรงเรียนส่วนมากได้วางโครงการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด การรักษาความสะอาด การปลูกต้นไม้และบำรุงรักษาต้นไม้ การส่งเสริมการสอนลูกเสือ ยุวกาชาด การส่งเสริมระเบียบวินัยภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งการจัดทำโครงการของโรงเรียนต่างสอดคล้อง

กับแผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2525 - 2529 ที่มีแผนงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมีโครงการส่งเสริมห้องสมุดโรงเรียน และมีแผนงานพัฒนาลักษณะนิสัย โดยวางโครงการพัฒนาลักษณะนิสัย ซึ่งเน้นเรื่อง การรักษาความสะอาดของร่างกายและสถานที่ ความรักต้นไม้ และสาธารณสมบัติต่าง ๆ การเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ มีความรับผิดชอบครอบครัว โรงเรียน สังคม ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบวินัย กฎหมายบ้านเมือง และขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของสังคม ตลอดจนความรักชาติ มีความภูมิใจที่เกิดในแผ่นดินไทย นอกจากนั้น มีโครงการส่งเสริมกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และยุวกาชาด โครงการส่งเสริมระเบียบวินัยของนักเรียนกรุงเทพมหานคร (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2525: 23 - 45)

2. กิจกรรมสร้างนิสัยด้านต่าง ๆ

2.1 กิจกรรมเพื่อพัฒนาการทางสุขภาพกายและใจ ผลการวิจัยปรากฏว่า โรงเรียนส่วนมากได้จัดกิจกรรม เชิญเจ้าหน้าที่อนามัยมาตรวจสุขภาพของนักเรียน ตรวจการแต่งกาย ตรวจสุขภาพ บันทึกน้ำหนักและส่วนสูง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่โรงเรียนควรจัดให้มีขึ้น เพราะ เด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่ไม่รู้จักการรักษาสุขภาพอนามัย ประคิมฐ์ ฮวมเจริญ (ม.ป.ป.: 91-95) กล่าวว่า บริการสุขภาพช่วยให้นักเรียนสนใจสุขภาพของตนเอง และนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน และสามารถพบขอบบพร่องทางด้านสุขภาพของนักเรียนในระยะเริ่มแรก ทำให้ง่ายต่อการรักษา และการฝึกกายบริหารทำให้นักเรียนรักการออกกำลังกาย มีร่างกายแข็งแรง ส่วนกิจกรรมที่จัดทำกันน้อยที่สุด คือ การฝึกซ้อมหนีภัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนยังมองไม่เห็นความสำคัญ หรืออาจไม่ทราบแนวทางในการฝึกปฏิบัติให้กับนักเรียน ซึ่งกิจกรรมนี้ในสหรัฐอเมริกา โรงเรียนนิยมจัดทำกันอย่างแพร่หลาย และใช้โอกาสในการฝึกให้เด็กทุกคนรู้หน้าที่ของตนเองว่า ถ้าเกิดอัคคีภัย หรืออันตรายขึ้น คนจะมีหน้าที่อะไรบ้าง (พัชรา กาญจนารัตน์ 2522: 181-182)

2.2 กิจกรรมเพื่อพัฒนาการทางสติปัญญา โรงเรียนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมห้องสมุดโรงเรียน มุมหนังสือในห้องเรียน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนส่วนมาก

เห็นความสำคัญของห้องสมุด สุรศักดิ์ สังฆมานนท์ (2522:5) เห็นว่าห้องสมุดเป็นแหล่งฝึกอบรมปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน รู้จักหาความรู้ด้วยตนเอง และยังอาจช่วยลดความสูญเปล่าทางการศึกษาลงได้ และการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ศิริ วิชาลัย (2524:94) พบว่า กิจกรรมเกี่ยวกับวิชาการที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดได้แก่ห้องสมุดในโรงเรียน จัดมุมอ่านภายในห้องเรียน ส่วนการจัดทำหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน การจัดกิจกรรมสังเฑาะ บันทึกรายงานการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติในฤดูต่าง ๆ โรงเรียนจัดทำกันน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเห็นว่านักเรียนชั้นประถมยังไม่มีความสามารถ และความรับผิดชอบเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมดังกล่าวได้ หรือเป็นกิจกรรมที่ต้องทำนอกเวลาเรียน ทำให้ครูไม่มีเวลาที่จะจัดกิจกรรม หรือเพราะครูมีงานมาก กิจกรรมอื่น ๆ มีมาก และเห็นว่ากิจกรรมอื่นสำคัญมากกว่า จึงทำให้มองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนี้

2.3 กิจกรรมเพื่อพัฒนาการทางสังคม พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดกลุ่มนักเรียนดูแลรักษาความสะอาดบริเวณอาคารสถานที่ของโรงเรียน จัดกิจกรรมวันบำเพ็ญประโยชน์ในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ศิริ วิชาลัย (2524:94) ที่พบว่า กิจกรรมเกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์ โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีกลุ่มอาสาสมัครเพื่อรักษาความสะอาด ความเรียบร้อยภายในโรงเรียน และยังสอดคล้องกับโครงการพัฒนาลักษณะนิสัยรักความสะอาดของกรุงเทพมหานคร จัดทำอีกด้วย ส่วนการจัดสหกรณ์ฝึกหัดสำหรับนักเรียน พบว่ายังจัดกันเป็นส่วนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยวดี นิรังคะเปาระ (2521:หน้าบทคัดย่อ) ที่พบว่ากิจกรรมที่จัดน้อยที่สุดในโรงเรียนประถมศึกษา คือกิจกรรมยุวสหกรณ์ ยุวกสิกร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขาดแคลนบุคลากรที่เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการจัดสหกรณ์ หรืออาจเป็นเพราะขาดแคลนงบประมาณ อุปกรณ์ หรือสถานที่

2.4 กิจกรรมเพื่อพัฒนาการทางศิลปวัฒนธรรม พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะการจัดป้ายนิเทศเป็นสิ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่สามารถทำได้ง่าย และไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณมากนัก ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรักศิลปวัฒนธรรมไทย ใฝ่อย่างก็อีกทางหนึ่ง กิจกรรมที่จัดน้อยที่สุด

คือ การจัดตั้งชุมนุมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเห็นว่ากิจกรรมอื่น ๆ มีมาก หรือเพราะครูขาดความรู้ทางด้านนี้ ดังที่งานวิจัยของสาทรายแดงนาวา (2526:171) พบว่าโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ยังขาดครูที่มีความรู้ความชำนาญในด้านศิลปและวัฒนธรรมไทยอย่างลึกซึ้ง

2.5 กิจกรรมเพื่อพัฒนาการทองจริยธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี พบว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างจะจัดกิจกรรมการเคารพธงชาติ การอบรมหน้าเสาธง ในตอนเช้า การทำความเคารพครูและผู้ใหญ่ที่มาเยี่ยมโรงเรียน กิจกรรมไหว้ครู กิจกรรมสร้างเสริมระเบียบวินัยภายในโรงเรียน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนได้ปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายและสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครในการรักษาระเบียบวินัยในโรงเรียน และส่งเสริมจริยธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีไว้ ส่วนกิจกรรมที่จัดในเกณฑ์มากร้อยละ 90 ขึ้นไปนั้นมีกิจกรรมวันสำคัญตามประเพณี การใช้คำพูดอันเป็นมารยาทในสังคมที่เหมาะสม การสวดมนต์ไหว้พระประจำวัน การสวดมนต์ไหว้พระประจำสัปดาห์ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น่าสังเกตว่าโรงเรียนจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนามาก อาจเป็นเพราะว่าประเทศไทยเป็นเมืองพุทธศาสนาจึงนิยมใช้หลักธรรมและแนวปฏิบัติทางศาสนาช่วยขัดเกลานิสัยของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา เป็ลื่องนุช (2519:บทคัดย่อ) พบว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคเหนือจัดมากที่สุด คือกิจกรรมเกี่ยวกับการศาสนา ส่วนกิจกรรมที่จัดน้อยทางด้านนี้คือ การเชิญวิทยากร การอภิปรายโต้วาที การจัดตั้งชุมนุม ซึ่งจากการสังเกตโรงเรียนและสัมภาษณ์ครูใหญ่พบว่า โรงเรียนยังขาดครูที่มีความรู้ ความสามารถที่จะจัดกิจกรรมทางด้านจริยธรรมให้สนุกสนานไม่เป็นที่น่าเบื่อหน่ายของนักเรียน

2.6 กิจกรรมเพื่อความสนใจเกี่ยวกับสถานที่และอาชีพ พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดป้ายนิเทศทางด้านนี้กันมาก อาจเป็นเพราะเป็นกิจกรรมที่สะดวกสำหรับโรงเรียน และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ส่วนกิจกรรมการพานักเรียนชมสถานที่และแหล่งบริการต่าง ๆ ภายในโรงเรียนก็เป็นความจำเป็นที่โรงเรียนต้องจัดให้กับนักเรียนที่เข้ามาใหม่ เพื่อให้รู้จักและใช้บริการต่าง ๆ ของโรงเรียนได้ถูกต้อง ส่วนกิจกรรมการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ จัดกันน้อยมาก อาจเป็นเพราะ

โรงเรียนมีปัญหาในเรื่องบุคลากรที่ชำนาญในอาชีพด้านต่าง ๆ โดยไม่ทราบแหล่งว่าอยู่ที่ไหน เป็นใคร เป็นคน

ง. ผลการวิจัยวิธีดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยที่สำคัญ มีดังนี้

1. โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดโครงการในการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยในบางกิจกรรม ซึ่งพบว่าโรงเรียนจะกำหนดเป็นโครงการเฉพาะกิจกรรมที่เป็นหลักสำคัญ และเป็นไปตามนโยบายของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร การกำหนดโครงการในการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย และการคัดเลือกกิจกรรมสร้างนิสัยแต่ละประเภทนั้นโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ระหว่างเวลาพัก จากการสังเกตการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยที่โรงเรียนวัดโคนอน มีการจัดกิจกรรมในตอนพักกลางวันในวันนั้น มีการตอบปัญหา และการแสดงบนเวที งบประมาณที่นำมาใช้ดำเนินการ ในการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากครูหรือผู้ปกครอง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ วสันต์ พรหมบุญ (2525:หน้าบทคัดย่อ) พบว่าเงินที่นำมาจัดกิจกรรมได้มาจากงบประมาณ และเรียกรายจากนักเรียน เวลาที่เหมาะสมนั้นขึ้นอยู่กับชนิดของกิจกรรมหรือจัดในวันที่มีการเรียนการสอน

2. จากการวิเคราะห์ข้อมูลและการสังเกตของผู้วิจัย ทำให้ทราบวิธีดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย ที่สำคัญดังต่อไปนี้

วิธีดำเนินการตรวจสอบสุขภาพนักเรียนประจำวัน การบันทึกน้ำหนักและส่วนสูงของนักเรียน การตรวจการแต่งกาย โรงเรียนส่วนใหญ่ให้ครูประจำชั้นเป็นผู้ตรวจ ซึ่งนับว่าสะดวกเพราะครูประจำชั้นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดคอยดูแลเอาใจใส่อยู่แล้ว สายหยุด ชมานนท์ และคณะ (2521:46) กล่าวว่าหากครูตรวจสอบสุขภาพของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอแล้ว จะเป็นการช่วยเหลือเด็กในเรื่องโรคภัยไข้เจ็บได้เป็นอย่างมาก และจากการสังเกตของผู้วิจัยก็พบว่าส่วนมากครูประจำชั้นจะเป็นผู้ตรวจ ยกเว้นบางโรงเรียนที่อยู่ในโครงการเพื่อนช่วยเพื่อน หรือพี่ช่วยน้อง ของอนามัยภาค 5 จะให้นักเรียนตรวจกันเอง โดยจะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม คัดเลือกหัวหน้ากลุ่มเป็นกำนัน คณะผู้ใหญ่บ้าน ให้กำนันชั้นประถมศึกษา 6 ดูแลเด็กชั้นประถมศึกษา 1 กำนันชั้นประถมศึกษา 5 ดูแลชั้นประถมศึกษา 2 กำนันชั้นประถมศึกษา 4 ดูแลเด็กชั้นประถมศึกษา 3 ซึ่งวิธีนี้ก็

เป็นวิธีที่ดี ช่วยให้นักเรียนรู้จักเสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่น และมีความรับผิดชอบ

การฝึกกายบริหารนักเรียน ส่วนใหญ่ฝึกกายบริหารหน้าเสาธงหลังจากเคารพธงชาติ และใช้การร้องเพลงหรือดนตรีประกอบ จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีวงดุริยางค์ ก็ให้นักเรียนบรรเลงเพลง "นักเรียนกรุงเทพมหานคร" ส่วนโรงเรียนที่ไม่มีวงดุริยางค์ จะให้นักเรียนทุกคนร้องเพลงนี้ และทำท่ากายบริหารประกอบเพลงไปตามที่ครูพลศึกษาได้ฝึกซ้อมให้ ซึ่งการฝึกกายบริหารในตอนเช้านี้ว่าเป็นการฝึกนิสัยให้รักการออกกำลังกาย ทำให้สุขภาพแข็งแรง

การจัดกิจกรรมการรับประทานอาหารและการดื่มน้ำ โรงเรียนส่วนใหญ่จะให้ครูเวรประจำวันเป็นผู้ดูแลนักเรียนในการรับประทานอาหารกลางวัน บางโรงเรียนจะให้ครูประจำชั้นเป็นผู้ดูแล อย่างเช่นที่โรงเรียนประจักษ์เวศน์ นักเรียนจะนั่งรับประทานอาหารเป็นกลุ่มตามระดับชั้น และมีครูประจำชั้นนั่งรับประทานอาหารด้วย นอกจากนี้แต่ละชั้นจะมีนักเรียนที่เป็นเวรประจำวัน คอยช่วยตักอาหารให้เพื่อน ๆ ในห้องของตนอีกด้วย เป็นการฝึกช่วยเหลือผู้อื่นได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งการให้ครูประจำชั้นเป็นผู้ดูแลนักเรียนรับประทานอาหารกลางวัน นั้นหนา เทพวิรัช (2526:50) ให้ข้อคิดเห็นว่าเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนควรทำอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ทราบว่านักเรียนรับประทานอาหารกลางวันอย่างไรบ้าง มีอะไรรับประทานกันหรือไม่ จะได้ช่วยเหลือได้ทันเวลาที่ และถ้าครูนำอาหารมาร่วมรับประทานกับนักเรียนด้วย ก็จะทำให้เกิดความสนิทสนมกันมากขึ้น จะเป็นประโยชน์ในการปกครอง สามารถควบคุมกิจกรรมมารยาทของนักเรียนให้เรียบร้อย และเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนมากยิ่งขึ้น เพราะได้ใกล้ชิดและรู้จักกันดียิ่งขึ้น

กิจกรรมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โรงเรียนส่วนใหญ่จะให้ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยเป็นผู้ดำเนินการ อาจเป็นเพราะครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีกิจกรรมที่จะให้นักเรียนได้ทำในเวลาว่างได้ เช่น ครูศิลปศึกษา จะมีกิจกรรมงานประดิษฐ์ งานวาดเขียนต่าง ๆ ครูพลศึกษามีเกม กีฬาต่าง ๆ ให้นักเรียนเล่น ครูดนตรี - นาฏศิลป์ก็จะฝึกนักเรียนในคานดนตรี นาฏศิลป์ เป็นต้น

การเชิญเจ้าหน้าที่อนามัยมาตรวจสอบสุขภาพนักเรียน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยครูใหญ่ หรือครูที่ติดต่อเชิญเจ้าหน้าที่อนามัย โดยเฉพาะในโอกาสที่

โรงเรียนต้องการตรวจสอบคุณภาพนักเรียนที่เข้าใหม่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนที่จะจบการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนในโอกาสอื่น ๆ เช่นการฉีดวัคซีนป้องกันโรค เจ้าหน้าที่อนามัยจะมาปฏิบัติหน้าที่เอง และผู้ตอบแบบสอบถามหลายท่านได้ตอบว่า เจ้าหน้าที่อนามัยจะมาตรวจสอบคุณภาพนักเรียนเองโดยโรงเรียนไม่ได้เชิญ ทั้งนี้เป็นเพราะเจ้าหน้าที่อนามัยมีโปรแกรมที่จะมาตรวจสอบแล้ว ฉะนั้นเมื่อเจ้าหน้าที่อนามัยมาที่โรงเรียน ครูใหญ่หรือครูจะเป็นผู้ต้อนรับและคอยอำนวยความสะดวก

การแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีวิธีดำเนินการเป็นขั้นตอน คือครูใหญ่ประชุมครูในโรงเรียนและมอบหมายหน้าที่ มีการแบ่งนักเรียนทั้งโรงเรียนออกเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีประธานกลุ่มและครูที่ปรึกษา วิธีการจัดการแข่งขันมักจัดกันเป็นรูปกีฬาสี สิริมาศ ไทยวัฒนา (2522:87) เห็นว่าการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน มีความสำคัญรองจากการเรียนการสอนผลศึกษาในชั้นเรียน เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการแข่งขัน และนำทักษะความรู้ที่เรียนมาประยุกต์ใช้ได้จริง

การแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ครูใหญ่จะประชุมครูในโรงเรียน พร้อมทั้งหัวหน้าทีมและประธานกรรมการดำเนินงานวางแผนงาน และแบ่งหน้าที่เป็นฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนนั้น สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครมีนโยบายในเรื่องนี้อยู่แล้ว โดยให้โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครคัดเลือกนักกีฬาในโรงเรียนมาแข่งขันภายในกลุ่มโรงเรียน จากกลุ่มโรงเรียนจะคัดเลือกมาแข่งขันระดับเขต ระดับโซน และระดับจังหวัดตามลำดับ ซึ่งการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานนั้นจะมีคำสั่งมาจากเขต และครูที่ได้รับมอบหมายจะทำหน้าที่ของตนตามคำสั่งนั้น

การตั้งชมรมหรือชุมนุมต่าง ๆ พบว่า ยังจัดให้มีกันเป็นส่วนน้อย เพียงร้อยละ 40.90 ของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งโรงเรียนที่จัดให้มีชมรมหรือชุมนุมนั้นส่วนใหญ่มีวิธีดำเนินการโดยครูใหญ่ประชุมคณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนดำเนินการ จากการศึกษาพบว่าการตั้งชมรมหรือชุมนุมในโรงเรียนจะจัดเป็นกลุ่มทางค่านิยมหรือทัศนคติ เช่น คนตรี นาฏศิลป์ กีฬา เป็นต้น และการจัดทำจะไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการคุมแต่ครูที่ทำหน้าที่ฝึกนักเรียนตามที่ได้รับ

มอบหมาย มีการรับสมัครสมาชิกของกลุ่มตามความสนใจของนักเรียน

การจัดทำหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังจัดทำกันน้อยมาก เพียงร้อยละ 30.68 ของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกิจกรรมประเภทนี้มีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นสื่อทำความเข้าใจระหว่างครูกับนักเรียน โรงเรียนกับผู้บริหาร และเป็นโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกหัดในด้านการเขียนเสนอข่าว บทความต่าง ๆ แล้วยังเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนอีกด้วย (ประคัม นิลหงษ์ 2524: 110-111) จากการสังเกตพบว่าโรงเรียนจะจัดทำในรูปแบบของวารสารโรงเรียน หรือวารสารของกลุ่มโรงเรียน มีครูเป็นผู้จัดทำ และเปิดโอกาสให้นักเรียนส่งข้อเขียนได้

การรับความคิดเห็นของนักเรียน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จัดผู้รับความคิดเห็นไว้ในที่นักเรียนใช้โต๊ะตรวจ บางโรงเรียนมีการรวบรวมปัญหาและแจ้งผลการแก้ปัญหา ซึ่งการจัดผู้รับความคิดเห็นเป็นการสร้างเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม แต่จากการวิจัยโรงเรียนที่จัดกิจกรรมนี้มีเพียงร้อยละ 68.18 ของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น ซึ่งนับว่ายังมีไม่มากพอ

การจัดป้ายนิเทศโรงเรียน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีครูและนักเรียนร่วมกันจัด ซึ่งนับว่าเป็นวิธีดำเนินการที่ดีช่วยให้ครูและนักเรียนเข้าใจกัน มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนมาในสิ่งที่สามารถมองเห็นได้ เกิดความคิดรวบยอด รู้จักการทำงานร่วมกัน มีทักษะในการคิดวางแผน และแก้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีทางประชาธิปไตย (รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์ 2526: 104 - 105)

การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียน จากผลการวิจัยพบว่ายังมีน้อยเพียงร้อยละ 57.95 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งโรงเรียนที่มีการเชิญวิทยากรส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยครูใหญ่มอบหมายให้ครูคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการ รองลงไปครูผู้สอนแต่ละกลุ่มประสานการติดต่อเชิญวิทยากรเอง ทั้งนี้คงเป็นไปตามความต้องการของครูสอนเอง ส่วนสาเหตุที่มีการเชิญวิทยากรน้อยคงเป็นเพราะมีอุปสรรคทั้งทางด้านการวิทยากร และโรงเรียนเอง โดยวิทยากรอาจไม่มีเวลาพอ หรือครูไม่ทราบแหล่งที่จะเชิญวิทยากรก็เป็นได้

การจัดนิทรรศการ จากผลการวิจัยพบว่า มีจัดกันเพียงร้อยละ 59.09 ของกลุ่มตัวอย่าง จากการสังเกตพบว่า โรงเรียนที่มีปัญหาด้านงบประมาณในการจัด และโรงเรียนจะแก้ไขปัญหาคือร่วมกันจัดเป็นระดับกลุ่มโรงเรียน หรือระดับเขต ซึ่งโรงเรียนที่มีการจัดนิทรรศการ ส่วนใหญ่จะดำเนินการจัดตามขั้นตอนของการทำงาน คือมีการประชุมผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

กิจกรรมการใช้และการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณอาคารสถานที่และแหล่งบริการต่าง ๆ ของโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ให้ภารโรงเป็นผู้ทำความสะอาด ทั้งนี้เพราะโรงเรียนถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของภารโรงอยู่แล้ว แต่ก็มีบางโรงเรียนที่มีการแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำความสะอาด และแบ่งเขตความรับผิดชอบตามความสามารถของนักเรียน ให้ครูเวรประจำวันเป็นผู้ควบคุมนักเรียนทำความสะอาด มีการประกวดการทำความสะอาด จากการที่ผู้วิจัยสังเกตโรงเรียนทำความสะอาด มีการประกวดการทำความสะอาด จากการที่ผู้วิจัยสังเกตโรงเรียนวัดโคนอน พบว่าโรงเรียนสะอาดมาก เพราะนักเรียนช่วยกันทำความสะอาด ผู้วิจัยได้สอบถามอาจารย์ใหญ่พบว่า การดำเนินงานไม่มีปัญหา นักเรียนให้ความร่วมมือดี นักเรียนแต่ละคนจะมีหน้าที่ทำความสะอาดเพียง 1 วันต่อสัปดาห์ จึงนับได้ว่าวิธีนี้เป็นการสร้างนิสัยรักความสะอาดของนักเรียนได้อย่างดีทีเดียว

การบำเพ็ญประโยชน์ของนักเรียน ส่วนใหญ่พบว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติตามขั้นตอน คือ ผู้บริหารและครูประชุมวางแผนการปฏิบัติงานบำเพ็ญประโยชน์ และชี้แจงให้นักเรียนให้ทราบรายละเอียดในการบำเพ็ญประโยชน์ และที่สังเกตพบโรงเรียนจะจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เฉพาะในสัปดาห์ทำความสะอาดหรือในเทศกาลวันสำคัญ ส่วนการให้นักเรียนเลือกสถานที่ที่จะไปบำเพ็ญประโยชน์นั้นส่วนใหญ่โรงเรียนทำกันเป็นส่ว นย่อย เพราะโดยมากแล้วคณะครูจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกสถานที่เอง

การจัดตั้งสถานักเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ดำเนินการตามขั้นตอนของการเลือกตั้งสมาชิกสถานักเรียน ซึ่งเป็นการปลูกฝังการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย แต่ จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่จัดการเลือกตั้งสถานักเรียนยังมีน้อยมากเพียงร้อยละ 51.14 ของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเห็นว่านักเรียนยังเด็กเกินไป

และไม่สนับสนุนให้นักเรียนปกครองกันเอง ซึ่งต่างจากในระดัมนักเรียนที่มีการจัดสภานักเรียนกันมาก (สุมาลี แจบเกาะ 2519: หนาบทศัยขอ)

การจัดสหการโรงเรียน พบว่า มีจัดกันเป็นส่วนน้อยเพียงร้อยละ 36.36 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งโรงเรียนที่จัดสหการโรงเรียนส่วนใหญ่ ครูใหญ่จะคัดเลือกแต่งตั้งให้ครูเป็นผู้ดำเนินการ และจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนที่จัดสหการจะช่วยเหลือของจำพวก เครื่องเขียน แบบเรียน อาหาร มีบางโรงเรียนจะขายของใช้ในบ้านด้วย วิธีดำเนินการครูที่ได้รับมอบหมายจะเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ผลักเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาช่วยขายของ

การจัดงานประจำปีของโรงเรียน พบว่ามีโรงเรียนที่จัดงานประจำปีมีน้อยเพียงร้อยละ 56.82 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งโดยมากจะจัดขึ้นเพื่อหารายได้มาปรับปรุงโรงเรียน และโรงเรียนที่จัดจะดำเนินการโดยมีการประชุมวางแผนโครงการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นฝ่ายต่าง ๆ มีครู ศิษย์เก่า คณะกรรมการศึกษาเข้าร่วมประชุมด้วย นับว่าเป็นการดำเนินงานที่ดีได้ใช้ความคิดจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย

การแสดงหรือประกวดศิลปทัศนกรรมนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า มีจัดน้อยมากเพียงร้อยละ 39.77 ของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีอุปสรรคทางด้านงบประมาณ ส่วนโรงเรียนที่จัดส่วนใหญ่จะดำเนินงานตามขั้นตอนคือ มีการประชุมแบ่งหน้าที่การงานกัน

การเคารพธงชาติ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการฝึกร้องเพลงชาติให้ลูกตองหัวหน้าชั้นแต่ละชั้น จะรับผิดชอบในการเชิญธงชาติผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน คงมีส่วนน้อยที่ให้นักเรียนสองคนเป็นผู้เชิญธงชาติตลอดปี นับได้ว่าโรงเรียนได้ฝึกเรื่องการแสดงความรักชาติได้อีกทางหนึ่ง

การอบรมนักเรียนหน้าเสาธง พบว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนจะให้ครูหมุนเวียนเปลี่ยนกันอบรมนักเรียน จากการสังเกตพบว่ามีบางโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกพูดหน้าเสาธงบ้าง เป็นการฝึกการพูดในที่ประชุมและฝึกมารยาทในการฟัง

การคัดเลือกนักเรียนดีเด่น พบว่าส่วนใหญ่โรงเรียนให้ครูประจำชั้นเป็นผู้คัดเลือกเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเห็นว่าครูประจำชั้นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน

ยอมเข้าใจถึงพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นของตนเองดีนั่นเอง

การฝึกมารยาทของนักเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีตารางประกอ
มารยาทของนักเรียนในโรงเรียนก่อน ทั้งนี้เพื่อคัดเลือกว่านักเรียนไปประกอ
มารยาทในที่อื่น ๆ ต่อไป

การจัดพิธีกรรมทางศาสนาพุทธหรือศาสนาอื่น พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่
ผู้บริหารมอบหมายครูคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียน
มีครูที่มีความสามารถพิเศษทางศาสนาน้อย

การสร้างวินัยแก่นักเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการตาม
แนวทางปฏิบัติของสำนักการศึกษา โดยมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ตามสภาพ
การเดินทาง มีการจัดแถวตรวจความเรียบร้อย มีหัวหน้านักเรียนถือธงหน้าแถวใน
แต่ละสาย แต่จากการไปสังเกตที่โรงเรียนประชานิเวศน์ พบว่าแตกต่างไปจาก
โรงเรียนอื่น ๆ คือ นักเรียนไม่ต้องถือธงในการเดินแถว ซึ่งก็นับว่าสะดวกสำหรับ
นักเรียน ในการที่ไม่ต้องมีภาระมาถือธงเพิ่มอีกจากการที่ต้องถือกระเป๋านักเรียน
และของใช้อื่น ๆ

การศึกษานอกสถานที่ ส่วนใหญ่พบว่าโรงเรียนแต่งตั้งคณะครูเป็นผู้ดำเนินการ
 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนอยู่ในชั้นประถมยังไม่มีความสามารถที่จะดำเนินการ
เรื่องนี้ได้

กิจกรรมการเกษตร พบว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนจะให้ครูเกษตรเป็นผู้ดำเนินการ
 ทั้งนี้คงเป็นเพราะครูเกษตรเป็นผู้สอนอยู่แล้วนั่นเอง

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนงบประมาณที่จะให้ดำเนินการ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ซึ่งผลการวิจัย
สอดคล้องกับงานวิจัยของอนงค์ศิริ วิชาลัย (2524:28) พบว่าปัญหาในการจัดกิจกรรม
นักเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด
พะเยา ได้แก่ ขาดงบประมาณในการดำเนินการ ขาดอุปกรณ์ สถานที่ที่จะจัดกิจกรรม
ตลอดจนบุคลากรที่มีความรู้พิเศษในด้านต่าง ๆ แตกต่างจากการวิจัยของวสันต์ พรหมบุญ
(2522:บทคัดย่อ) ที่พบว่าปัญหาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของโรงเรียนประถม

ศึกษาในกรุงเทพมหานคร คืออาจารย์บางท่านไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรม และนักเรียนไม่สนใจ ไม่เข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ประเภทกิจกรรมสร้างนิสัย โรงเรียนควรเพิ่มเติมการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยแต่ละท่าน ดังนี้

1.1 กิจกรรมเพื่อพัฒนาการสุขภาพกายและใจ ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนและครู จัดกิจกรรมนันทนาการ ชุมนุมงานอดิเรก กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน ตลอดจนครูไค้ผ่อนคลายความเครียดจากภาวะของสังคมในปัจจุบัน นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้สำรวจสิ่งที่เป็นพิษและอันตรายที่พบบ่อย ๆ ในโรงเรียน และบริเวณใกล้เคียง เช่นอาหารที่เป็นพิษ พิษที่อันตราย วัตถุระเบิดที่เป็นอันตราย เป็นต้น และควรมีการฝึกซ้อมหนีภัยบ้าง ปีละประมาณ ๑ ครั้งเพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักปฏิบัติตน ได้ถูกต้องเมื่อมีอันตรายเกิดขึ้นไม่ว่าที่โรงเรียนหรือที่มาน

1.2 กิจกรรมเพื่อพัฒนาการทางสติปัญญา โรงเรียนควรจัดกลุ่มชมรมหรือชุมนุมต่าง ๆ เช่นชุมนุมกีฬา ศิลปะ วิชาการ เป็นต้น เพราะกิจกรรมนี้จะช่วยให้หลักสูตรสมบูรณ์ขึ้น และเป็นการส่งเสริมความสนใจให้เหมาะสมกับลักษณะของความแตกต่างของนักเรียนเป็นรายบุคคล (ประภาพรพรณ สุวรรณสุข 2523:48) นอกจากนี้ควรจัดทำสิ่งพิมพ์ในโรงเรียน เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร หนังสืออนุสรณ์ ฯลฯ โดยให้นักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำด้วยเพื่อฝึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียน

1.3 กิจกรรมเพื่อพัฒนาการทางสังคม โรงเรียนควรสนับสนุนกิจกรรมกรรมกรนักเรียน สภานักเรียน หรือกลุ่มสี เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนจากการปฏิบัติจริง ประภาพรพรณ สุวรรณสุข (2523:50) กล่าวว่า สภานักเรียนเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการเตรียมนักเรียนเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้

ก่อให้เกิดความสามัคคี การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา การทำงานเป็นหมู่คณะ ตลอดจนการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และโรงเรียนควรจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความสามัคคี การเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และมีผลพลอยได้คือนักเรียนรู้เรื่องระบบบัญชี ทุนทุน ก่าไร

1.4 กิจกรรมเพื่อพัฒนาการทางศิลปวัฒนธรรม ควรให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานทางศิลปะของตนเอง และส่งเสริมนักเรียนให้รู้จักอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยให้อยู่เป็นมรดกของไทยต่อไป จรรยาพร ชรณินทร์ และสมาน งามสนิท (2525: 188) กล่าวว่า วิธีที่เราใจเด็กได้แสดงออกทางศิลปะและวัฒนธรรมในทางที่ถูกต้องและภาคภูมิใจคือ จัดให้มีการประกวดภายในห้องเรียน ภายในโรงเรียน ระดับท้องถิ่น หรือส่งผลงานประกวดระดับชาติ เช่นการประกวดการแต่งกาย มารยาท การจัดพาน การจัดดอกไม้ เป็นต้น

1.5 กิจกรรมเพื่อพัฒนาการทางจริยธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับจริยธรรมในรูปแบบที่สนุกสนาน เช่น เกม ละคร บทบาทสมมติ การอภิปราย โศกนาฏ ฯลฯ เพื่อให้นักเรียนได้รับจริยธรรมโดยไม่รู้ตัว

1.6 กิจกรรมเพื่อพัฒนาความสนใจเกี่ยวกับสถานที่และอาชีพ โรงเรียนควรพานักเรียนไปศึกษาสถานที่ราชการในท้องถิ่น เช่นที่ว่าการเขต สถานีตำรวจ สถานบริการสาธารณสุข ที่ทำการไปรษณีย์ ฯลฯ เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักใช้แหล่งบริการเหล่านั้นได้ถูกต้อง ส่วนในค่านาชีพนั้นเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม โรงเรียนจึงควรส่งเสริมงานเกษตรโดยให้นักเรียนปลูกพืชผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์ในโรงเรียนหรือให้พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ไปปลูก และเลี้ยงที่บ้าน เป็นการส่งเสริมการกินที่มีสุขแก่นักเรียนและชุมชน

2. วิธีดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย จากผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ครูจะเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งสิ้น ดังนั้นโรงเรียนควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมในรูปแบบคณะกรรมการนักเรียน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความเหมาะสมและความสามารถของนักเรียนโดยมีครูเป็นที่ปรึกษา และเนื่องจากนักเรียนในระดับประถมศึกษายังไม่มีความรู้และประสบการณ์เพียงพอจึงควรให้บทบาทของนักเรียนเป็นเพียงผู้ร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งการให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม

ในการทำงานจะทำให้ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ รู้จักคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

3. การประเมินผลการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย ควรมีการให้คะแนนเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกให้นักเรียนรักหมู่คณะ และรู้จักทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อผลงานกลุ่ม

4. ปัญหาการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย ในด้านการขาดแคลนงบประมาณ ในการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยนั้น โรงเรียนควรมหาแหล่งเงินทุนจากที่ต่าง ๆ เช่นจากสมาคมครูและผู้อุปการะ จุฬาท้องถิ่นและชุมชน หรือโรงเรียนจัดหารายได้จากผลงานที่นักเรียนทำ ใ้แก่งานฝีมือ การปลูกผักสวนครัว การรับจ้างแสดงดนตรีในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาให้การสนับสนุนโดยจัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน ส่วนการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะที่นั้น โรงเรียนอาจเชิญผู้อุปการะ ผู้มีความรู้ มีความสามารถในท้องถิ่นมาสาธิตและแสดงให้ชมในบางโอกาส และโรงเรียนควรจัดหาหนังสือ เอกสาร บทความ การวิจัย ที่จะให้ความรู้แก่ครูในด้านการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มสมรรถภาพให้กับครูด้วยการจัดอบรมในด้านการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย หรือโรงเรียนอาจส่งครูไปรับการอบรมจากหน่วยงานและสถาบันต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสำรวจกิจกรรมสร้างนิสัย และวิธีดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยในโรงเรียนสังกัดอื่น เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยในโรงเรียนประถมศึกษา

3. การวิจัยควรทำในรูปการสังเกต และสัมภาษณ์จะทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้ง

4. ควรมีการนำเสนอรูปแบบจัดกิจกรรมสร้างนิสัยด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนในการนำไปปฏิบัติต่อไป